Nr 63.

Kungl Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 18 kap. 15 § strafflagen; given Stockholms slott den 13 februari 1925.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 18 kap. 15 § strafflagen.

GUSTAF.

Torsten Nothin.

Förslag
till
Lag
om ändrad lydelse av 18 kap. 15 § strafflagen.

Härigenom förordnas, att 18 kap. 15 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Överlastar sig någon av starka drycker så, att av hans åtbörder eller orediga sinnesförfattning synbarligen märkas kan, det han drucken är, och träffas han i sådant tillstånd å ställe, varom i 11 kap. 15 § förmäles, straffes, för fylleri, med böter, högst etthundra riksdaler. Äro omständigheterna försvårande, vare straffet böter, ej under tjugufem riksdaler.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1925.

Utdrag ur protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 januari 1925.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, HANSSON, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Nothin, anför:

Riksdagens skrivelse den 5 maj 1920.

»I skrivelse den 5 maj 1920 (nr 204) har riksdagen, i anledning av inom riksdagen väckta motioner samt under åberopande av vad i riksdagens sammansatta bevillnings- och första lagutskotts av riksdagen godkända utlåtande nr 1 i ämnet anförts, anhållit, att Kungl. Maj:t ville skyndsammast möjligt låta verkställa utredning om revision av gällande lagbestämmelser emot fylleri och dryckenskap samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

I nämnda utlåtande har sammansatta bevillnings- och första lagutskottet, såvitt nu är i fråga, uttalat, att den gällande straffsatsen för fylleriförseelser, eller böter från och med fem till och med femtio kronor, med nuvarande låga penningvärde knappast kunde anses vara ägnad att i någon högre grad verka återhållande på vederbörande eller att hos honom tillräckligt kraftigt inskärpa samhällets krav på anständigt uppförande på offentliga platser. Utskottet ansåge det därför vara önskvärt, att en revision av gällande lagbestämmelser mot fylleri och dryckenskap komme till stånd. Vid en dylik revision, som syntes utskottet böra företagas utan samband med den pågående omarbetningen av strafflagen, borde emellertid, enligt utskottets förmenande, ej blott erforderlig höjning av bötessatsen äga rum, utan jämväl undersökas, huruvida och i vad mån bestämmelserna i kungl. förordningen den 16 november 1841 emot fylleri och dryckenskap kunde tarva en omarbetning. Även torde härvid böra tagas under övervägande det önskemål, som av riksdagen uttalats i skrivelse nr 123 den 16 april 1918, eller att lagen angående behandling av alkolholister måtte utsträckas att omfatta jämväl den, som vore hemfallen åt dryckenskap och upprepade gånger dömts till ansvar för fylleri.

Över riksdagens omförmälda skrivelse den 5 maj 1920 hava utlåtanden inhämtats från fångvårdsstyrelsen, socialstyrelsen, kontrollstyrelsen, överståthållarämbetet och länsstyrelserna.

Vad angår det av utskottet omnämnda, i riksdagens skrivelse den 16 april 1918 uttalade önskemålet angående utvidgad tillämpning av interneringslagen, tillåter jag mig erinra, att detsamma redan vunnit beaktande, i det att genom

lag den 9 juni 1922 till 1 § i lagen den 30 juni 1913 om behandling av alkoholister fogats ett tillägg av innehåll, att förordnande i den ordning, som i sistnämnda lag stadgas, om intagande å allmän anstalt för vård av alkoholister må meddelas — utom i de förut i sagda paragraf omförmälda fall — jämväl då någon, som är hemfallen åt dryckenskap, blivit under de två senast förflutna åren upprepade gånger dömd till ansvar för fylleri.

Vidkommande den av utskottet ifrågasatta revisionen av 1841 års förordning emot fylleri och dryckenskap torde inledningsvis böra framhållas, att de huvudsakliga bestämmelserna däri äro upphävda genom senare lagstadganden.

Avgivna yttranden.

Av de hörda myndigheterna har allmänt en höjning av bötesskalan på grund av penningvärdets fall ansetts påkallad. I några, i det följande särskilt omnämnda utlåtanden, föreslås även höjning av straffet vid iteration samt i vissa fall urbota bestraffning.

Fångvårdsstyrelsen har såsom sin mening uttalat, att mot de verkliga drinkarna knappast något straffhot hjälper. Ingripandet mot ifrågavarande individer syntes fördenskull böra ske i annan form än genom ökade straff. Detta uteslöte dock icke att, på samma sätt som genom lagen den 16 maj 1918 i följd av penningvärdets fall snatterigränsen höjts från 15 till 30 kronor, bötesstraffet för fylleriförseelser borde höjas till det dubbla, eller till högst 100 kronor. Den härav följande höjningen i förvandlingsstraffet kunde ej skada. Att anlita direkt fängelse eller straffarbete syntes däremot gagnlöst, då ju dessa straff icke gärna i föreliggande fall utsträcktes till årslång frihetsförlust och på sådant sätt för avsevärd tid säkerställde samhället gentemot fylleristerna. Funnes föga förhoppning att kunna från dryckenskapen avleda dem, som länge varit hemfallna däråt, framträdde så mycket starkare vikten av att hos de yngre hindra inträdet på superiets bana. Men det vore i regel för sent, då den unge redan hunnit så långt, att hans missbruk av spritvarorna upprepade gånger lett till straffbara fylleriförseelser. Att mot honom för dylik upprepad förseelse använda omedelbart frihetsstraff skulle sannolikt vara mera till skada än till gagn; han skulle lära sig missakta fängelset, intagas av hat mot lag och samhälle. Ett straff måste stå i förhållande till den skada, en brottslig handling åsamkat eller hotat tillskynda. Men det obehag, åsynen eller åhörandet av en onykter person å allmän plats förorsakade, syntes icke vara av den art, att det berättigade användandet av samma strafformer som de nuvarande urbota brotten. En kraftigare skyddslagstiftning, icke en strängare strafflagstiftning, syntes styrelsen här vara på sin plats.

Socialstyrelsen yttrar: »Sedan flera årtionden har alkoholhanteringens olika sidor varit föremål för lagstiftarens särskilda uppmärksamhet och åtskilliga författningar, åsyftande dess reglering, hava utfärdats. Genom lagstiftningen om alkoholistvård hava vidare åtgärder vidtagits mot sådana alkoholister, vilkas missbruk ansetts medföra vådor för människors personliga säkerhet eller eljest vara ägnat att i särskilt hög grad påkalla ingripande från samhällets sida. Däremot har frågan om reformerande av förefintliga bestämmelser mot fylleri och dryckenskap föga beaktats, ehuru dessa bestämmelser delvis äro av mycket gammalt datum. Enligt styrelsens uppfattning föreligga emellertid starka skäl att såsom ett led i den allt mera målmedvetna kampen mot alkoholmissbruk upptaga till behandling jämväl frågan om en revision i modernare riktning av dessa bestämmelser. Visserligen torde spörsmålet om straff för fylleri bliva föremål för övervägande i samband med den nu pågående strafflagsrevisionen, men då slutförandet av arbetena på en ny strafflag ännu torde kräva lång tid, synes det ej lämpligt att uppskjuta den välbehövliga reformeringen av

straffbestämmelser mot fylleri till en avlägsen och oviss tidpunkt. Därtill kommer, att vid en prövning av frågan, huru lagstiftningen mot fylleri och dryckenskap bör anordnas, det måhända kan visa sig — varom närmare nedan — att bestämmelserna härom helst böra lämnas fristående från strafflagen, såsom ju förhållandet hos oss tidigare varit och delvis ännu är. Den utländska lagstiftningen visar för övrigt flera exempel på en sådan anordning. I Norge meddelas sålunda stadgandena mot fylleri i en särskild lag tillsammans med bestämmelser rörande lösdriveri och bettleri m. m. och i ett av de föreliggande danska strafflagsförslagen (professor Torps förslag) hänskjutes ifrågavarande lagstiftning till polisförfattningarna. Styrelsen finner det sålunda vara att förorda, att ny lag, fristående från strafflagen, utfärdas i föreliggande ämne. Då det styrelsen nu meddelade uppdraget ej lärer innefatta ett åläggande för styrelsen att utarbeta ett fullständigt förslag till en sådan lag, har styrelsen i det följande velat angiva allenast de viktigare synpunkter, som enligt styrelsens mening böra tagas i betraktande i sådant hänseende. Nu gällande straffbestämmelser mot fylleri äro i likhet med kanske flertalet andra bestämmelser angående bötesstraff i stort behov av revidering. De av professorn J. Thyrén i betänkande angående principerna för en strafflagsreform framförda grundsatserna för ådömande av bötesstraff synas väl ägnade att tillämpas å detta område. Därest det emellertid icke anses möjligt att utan samband med en allmän strafflagsreform genomföra denna genomgripande ändring av bötesstraffet på ett speciellt område, torde tillsvidare en höjning av bötesbeloppen böra äga rum. Den undre gränsen — nu 5 kronor — synes förslagsvis kunna sättas till 25 kronor. Den övre gränsen — nu 50 kronor — torde kunna sättas lika med det allmänna bötesmaximum, 500 kronor. Väsentlig straffhöjning synes böra stadgas vid *återupprepning* av fylleri, förslagsvis från och med tredje återfallet under en tidrymd av två år. En sådan bestämmelse torde icke nödvändiggöra anmälan till straffregistret angående fylleriförseelser — på ett närstående område stadgar 74 § 1 mom. 2 st. av rusdrycksförsäljningsförordningen den 14 juni 1917 straffskärpning vid iteration utan att anmälningsskyldighet annat än undantagsvis förekommer. Beträffande de fall, där fylleri kan medföra *fara för annans säkerhet*, synes förseelsen böra anses begången under försvårande omständigheter och beläggas med skärpt straff. I en del sådana fall torde visserligen redan nu, på grund av tillämplighet jämväl av andra gällande straffbestämmelser, frihetsstraff kunna ifrågakomma, såsom enligt 19 kap. 22 § och 25 kap. 15 § strafflagen, men i det stora flertalet fall medgiva nu gällande lagbestämmelser ej tillämpning av någon strängare strafflatitud. Till belysande av vilka fall styrelsen här åsyftar må exempelvis nämnas fylleri under yrkesutövning av personer, tillhörande följande kategorier: förare av automobiler eller andra transportmedel, ångpanneskötare, spelstyrare och signalgivare vid uppfordringsverk i gruvor, förare vid andra hissanläggningar, personal vid elektriska kraftverk, de som handhava explosiva varor och giftiga ämnen samt läkare. Försvårande omständigheter synas även kunna anses vara för handen, då fylleriförseelse blivit begången av person, som *tidigare visat benägenhet* att under inflytande av alkoholmissbruk göra sig skyldig till brott mot annans säkerhet, ådagalagd exempelvis genom att vederbörande blivit förvunnen till dylikt brott i berusat tillstånd eller under akut alkoholsinnessjukdom eller att vederbörande blivit meddelad förordnande om intagning å allmän alkoholistanstalt på grund av hemfallenhet åt dryckenskap och därav föranledd farlighet för annans personliga säkerhet. Åt den avsedda straffbestämmelsen torde lämpligen böra givas en generell läggning — en uttömmande uppräkning av de åsyftade fallen lärer icke kunna åvägabringas. Såväl vid iteration som i de fall, där omständigheterna äro försvårande, torde enligt styrelsens mening straffet för fylleri böra kunna skärpas till böter av högst 1,000 kro-

nor eller fängelse i högst tre månader, sistnämnda maximum överensstämmande med den norska lagstiftningens beträffande vissa svårare fall av fylleriförseelser.»

Socialstyrelsen ifrågasätter härefter användning av villkorlig dom eller någon därmed jämförlig åtgärd vid fylleriförseelser, varefter i utlåtandet vidare yttras:

»Vid revision av lagbestämmelserna mot fylleri och dryckenskap torde även böra övervägas, huruvida straff för fylleri bör ådömas eller, om det redan är ådömt, bör verkställas i avseende å sådana personer, rörande vilka vid samma tid meddelats *förordnande om intagning å allmän alkoholistanstalt.* Sedan alkoholistlagen numera genom lag av den 9 juni 1922 kompletterats med bestämmelser, som möjliggöra tvångsinternering av åt dryckenskap hemfallna personer, som upprepade gånger dömts till ansvar för fylleri, har nu berörda spörsmål fått ökad aktualitet. Enligt den norska lagstiftningen mot fylleri, vilken, som ovan nämnts, i vissa fall stadgar straff för fylleri med upp till 3 månaders fängelse, kan ådömt fängelsestraff helt eller delvis bortfalla, i fall den dömde på grund av förordnande intages å alkoholistanstalt — inkl. tvångsarbetsanstalt — som av Konungen godkänts. Vid en revision av lagstiftningen emot fylleri och dryckenskap synes man *icke böra begränsa de motverkande åtgärderna* till de fall av alkoholmissbruk, där straff eller internering kan ifrågakomma. Visserligen torde större delen av de direkt samhällsskadliga alkoholmissbrukarna i vårt land utgöras av så kallade poliskunder eller tillhöra alkoholistanstalternas klientel och sålunda redan enligt nu gällande lagstiftning kunna omhändertagas. Men det torde även förekomma, att notoriska och djupt sjunkna alkoholister kunna länge helt undgå myndigheterna genom att varken låta sig ertappas med fylleri på allmän plats eller giva anledning till internering. Även dylika alkoholmissbrukare böra enligt styrelsens mening göras till föremål för rättelseförsök från det allmännas sida. Sålunda synas kunna ifrågasättas bestämmelser, att förekommande fall av delirium tremens eller andra akuta kroniska alkoholsjukdomar skola av vederbörande sjukvårdsanstalt eller läkare eller myndighet, som haft att därmed taga befattning, anmälas till nykterhetsnämnden, samt att denna skall ställa den ifrågavarande alkoholmissbrukaren under övervakning och i övrigt vidtaga lämpliga åtgärder gentemot honom. Vidare böra föreskrifter meddelas, att till nykterhetsnämnd skall göras anmälan från polismyndighetens sida om de för brott tilltalade, beträffande vilka ådagalagts, att de äro begivna på starka drycker eller att de begått brott i rusigt tillstånd, från fattigvårdsmyndighets sida om de understödsfall, vid vilka understödsbehovet till någon avsevärdare del föranletts av alkoholbruk, samt från barnavårdsnämnds och skolmyndighets sida om sådana fall, där barn blivit kroppsligt eller sedligt försummade till följd av alkoholmissbruk i hemmet. I nu angivna fall bör nämnden äga att inskrida och vidtaga lämpliga åtgärder. — Inledningsvis antydde styrelsen, att en närmare prövning av frågan om ordnandet av lagstiftningen mot fylleri och dryckenskap måhända kunde komma att visa, att dessa bestämmelser helst borde lämnas fristående från strafflagen. Styrelsen syftade härvid bl. a. på önskvärdheten av, att denna lagstiftning upptoge stadganden om förebyggande åtgärder mot alkoholmissbrukare, vilka icke lämpligen kunna infogas i den allmänna strafflagen, men väl inrymmas i en särskild författning om åtgärder mot alkoholmissbruk. Möjligen skulle det vara lämpligt att i sådan författning — liksom skett i Norge — sammanföra samtliga lagbestämmelser i detta ämne, däribland alkoholistlagen. Då sålunda, såsom ovan anförts, den nu gällande lagstiftningen emot fylleri och dryckenskap enligt socialstyrelsens uppfattning i flera avseenden

behöver på ett genomgripande sätt omarbetas och utbyggas, får socialstyrelsen hemställa att, oberoende av den pågående omarbetningen av strafflagen, lagstiftningen på förevarande område, efter verkställd utredning, måtte göras till föremål för revision samt att ovan framhållna synpunkter därvid måtte beaktas.»

Kontrollstyrelsen anser behovet av en rationellt ordnad fyllerilagstiftning trängande. Styrelsen erinrar, att enligt Statistisk årsbok antalet fylleriförseelser varit under nedannämnda tidsperioder i medeltal följande:

1891—95	26,745
1896—00	38,557
1901—05	42,833
1906—10	50,536
1911—12	53,797

samt under nedan angivna år

1913	58,909
1914	50,860
1915	47,946
1916	43,911
1917	18,521
1918	18,854
1919	35,191
1920	45,790
1921	30,099
1922	28,212

Trots den minskning av antalet fylleriförseelser, som framträtt sedan 1913 och som torde få sättas i samband med den restriktiva försäljningslagstiftningens verkningar, finner kontrollstyrelsen likväl antalet så stort, att detsamma måste anses bära vittne om förefintligheten av allvarliga sociala olägenheter. Frågan om speciella åtgärder mot fylleriet syntes därför styrelsen vara väl värd att göras till föremål för en särskild utredning, varvid olika synpunkter och uppslag borde ägnas en sorgfällig och grundlig uppmärksamhet. Till beaktande härvid anför styrelsen bland annat:

»En av anledningarna till det nuvarande fylleristraffets ringa verkan är det svaga straffhotet. Fylleristraffet aktas otvivelaktigt för ringa av många människor. Särskilt i Sverige, där bötesstraffets maximum är femtio kronor, måste också straffhotet anses såsom mycket ringa och för det ojämförligt största antalet vara utan all betydelse. Då böterna icke betalas, skola visserligen dessa förvandlas till fängelse, men bötesmaximum (50 kr.) motsvarar enligt gällande bestämmelser endast 6 dagars fängelse. Straffet för fylleri är sålunda mycket milt och kan sägas hava, sedan detta straff fastställdes år 1904, i hög grad mildrats på grund av penningvärdets fall. Den ringa effekten av bötesstraffet sammanhänger i viss grad med bristen i det i Sverige tillämpade bötesstraffet såsom sådant.»

Sedan därefter redogjorts för de av professorn J. C. W. Thyrén i »Principerna för en strafflagsreform» I—III framlagda riktlinjerna för bötesstraffets

omläggning, vilka senare styrelsen finner tillämpliga även ifråga om bötesstraffet för fylleriförseelser, samt förordats en utbrytning av straffbestämmelserna rörande fylleri ur allmänna strafflagen och dessa bestämmelsers sammanförande med stadganden om en mera individualiserad behandling av särskilt sådana personer, som gjort sig skyldiga till upprepade fylleriförseelser, yttrar styrelsen vidare:

»Det synes också böra upptagas till övervägande, huruvida icke i avseende på återfallsfylleristerna andra åtgärder böra ifrågakomma, som kunna medverka till att föra dem bort från deras fördärvliga vanor. Dessa vanor bero hos många fyllerister i lika hög grad på omgivningens påverkan (miljön) som på en hos individen själv förefintlig benägenhet för alkoholmissbruk. Ett lösgörande av individen från miljön kan ofta vara tillräckligt för att hos honom skapa nyktrare vanor. Uppfattningen om lämpligheten av miljöändring har fått uttryck i lagen om behandling av alkoholister, i vars 4 § 2 mom. föreskrives, att nykterhetsnämnd innan ansökning göres om förordnande, att alkoholist skall intagas å alkoholistanstalt, skall vidtaga åtgärder, som äro lämpade att återföra honom till ett nyktert och ordentligt liv; och angives såsom sådana åtgärder, bland annat, att nämnden skall söka bereda honom, för minskande av frestelserna till bruk av rusdrycker, anställning hos lämplig person eller ombyte av verksamhet eller vistelseort. Vidtagandet av sådana åtgärder gent emot återfallsfylleristerna synes vara fullt ut lika befogat som i fråga om alkoholisterna. Åtgärder av berörda beskaffenhet synas också vara av mindre ingripande natur än exempelvis internering å anstalt.»

Till sist framhåller kontrollstyrelsen önskvärdheten av, att fylleriförseelse, begången av person, som för transportmedel (fartyg, automobil, järnvägståg eller dylikt), må föranleda, utom eventuellt straff, även indragning av rätt att föra transportmedel; varförutom styrelsen ifrågasätter, huruvida icke straffet för fylleriförseelse av förare av transportmedel bör, där förmildrande omständigheter icke förelegat, i regel sättas till fängelse.

Överståthållarämbetet åberopar i huvudsak ett av polismästaren i Stockholm i ärendet avgivet yttrande, vari anföres bland annat:

»Vad straffet för fylleri angår, torde det vara en allmän erfarenhet, att den skärpning, som ägde rum genom lagändringen år 1904, då bötesmaximum höjdes från 20 till 50 kronor, och som synes hava föranlett domstolarna att i allmänhet ådöma ungefärligen dubbelt högre böter än förut, icke medfört någon märkbar förbättring vare sig med avseende å den allmänna nykterhetens befrämjande eller beträffande de överlastades uppträdande å allmänna platser. En ytterligare ökning av bötesbeloppen kan naturligtvis anses betingad av penningvärdets förändring, men det synes vara uppenbart, att allenast genom en lagändring härutinnan icke mycket står att vinna i det angivna syftet. En mera avsevärd förhöjning av både lägsta och högsta bötesbeloppen torde ej heller kunna förväntas leda till någon större effekt beträffande det stora flertalet av dem, som straffas för fylleri. Dessa äro nämligen till största delen sådana personer, som äro i högre grad hemfallna under missbruk av rusdrycker, och då all erfarenhet visat, att de i allmänhet föga påverkas av straffet, torde det vara av ringa betydelse, om böterna för dem sättas högre eller lägre. Att söka genom straff förmå drinkaren till avhållsamhet är uppenbarligen lönlöst. Frågan kan emellertid bedömas även ur andra synpunkter. Straffet för fylleri har kanske sin största betydelse för inskärpande av samhällets krav på anständigt uppförande å offentliga platser, och även om det icke är möjligt att genom

skärpning av straffet nämnvärt motarbeta dryckenskapen, är därmed icke uteslutet, att en mera avsevärd straffskärpning skulle kunna få goda verkningar till befrämjande av bättre ordning och skick på gator och allmänna platser. Den nuvarande straffsatsen måste i varje fall anses alltför obetydlig i förhållande till nutidens anspråk i nämnda hänseende. Särskilt bör det vara möjligt att ådöma högre straff, då fylleriet yttrat sig i förnärmande av andras fred eller säkerhet eller eljest i ordningsstörande uppträdande. För sådana fall borde liksom i den norska lagen även fängelse ingå i straffsatsen. I fråga om beivrandet av fylleriförseelser och polisens befogenhet att anhålla druckna personer äger kungl. förordningen emot fylleri och dryckenskap den 16 november 1841 fortfarande tillämpning. I 7 § av denna förordning angivas förutsättningarna för att en överlastad person må tagas i häkte, d. v. s. anhållas och tagas i förvar av polisen till dess han blivit nykter. Genom dessa bestämmelser, som tillkommit i den allmänna ordningens intresse och icke avse häktning i den betydelse, som detta ord äger i promulgationslagen till strafflagen, hava följaktligen icke givits några regler i fråga om åtal för fylleri, men de äro faktiskt i de flesta fall av avgörande betydelse även i detta hänseende. Det är nämligen i allmänhet icke möjligt att åstadkomma tillräcklig bevisning om fylleriförseelsen i andra fall än då den överlastade anhållits. Särskilt är det naturligtvis i de större städerna för den patrullerande poliskonstapeln svårt och ofta omöjligt att på gatan kunna på lämpligt sätt få konstaterat, vem den överlastade är. — I nämnda § stadgas, att var och en, som av starka drycker överlastad träffas på väg eller gata, må, 'när dess behöriga vårdande icke annorledes låter sig verkställa', förvaras i häkte, till dess han återvunnit sina sinnens bruk. Därjämte föreskrives, att den, som å förenämnda eller andra allmänna ställen, såsom värdshus, näringsställen och krogar, i fylleri gör oljud eller förnärmar andras fred och säkerhet, skall ovillkorligen i häkte inmanas; dock bör han, sedan han åter blivit nykter, på fri fot ställas. Om alltså en drucken person går sin väg fredligt fram, är det, i fråga om inskridande mot honom från polisens sida, avgörande, huruvida det kan vara rådligt eller ej att lämna honom utan vård. Han får icke anhållas allenast av den anledningen, att han kan åtalas för fylleri. Visserligen kan anhållande ifrågakomma jämväl på grund av den allmänna bestämmelsen om häktning, att okänd person, som undandrager sig att uppgiva sitt namn eller hemort eller emot vilken skälig anledning förekommer, att hans uppgift därom är osann, må tagas i häkte till dess tillförlitlig upplysning vunnits i sagda hänseenden. I Stockholm är sådan häktning i och för åtal rätt vanlig, och anhållande sker naturligtvis i många fall på grund av oljud eller annan förseelse i samband med fylleriförseelsen; men i det ojämförligt största antalet fall gälla åtalen sådana personer, som anhållas av den anledningen, att det icke är rådligt att lämna dem utan vård. I fråga om tillämpningen av sistberörda regel kan naturligtvis uppfattningen av polismannens skyldighet att inskrida i sådana fall vara växlande, men i stort sett torde det kunna sägas, att polisens förfarande i detta hänseende i vårt land är bestämt av tämligen ensartad tradition och praxis. Det framgår icke av riksdagens skrivelse eller utskottets utlåtande, huruvida ändring ansetts böra äga rum i nu nämnda hänseende, d. v. s. huruvida polisens befogenhet och skyldighet att anhålla överlastade personer i allmänhet borde göras mera omfattande. Den bestämmelse i 1841 års förordning, som numera har den största betydelsen, är just berörda stadgande om 'häktning' av sådana överlastade personer, vilkas 'behöriga vårdande icke annorledes låter sig verkställa'. Därest en omarbetning av förordningen skulle gälla särskilt detta stadgande, torde en förändring i skärpande riktning beträffande dem, som gå sin väg fredligt fram, icke gärna kunna tänkas ske på annat sätt, än att polisen skulle bliva berättigad att anhålla var och en, som kan åtalas för fylleri. Här-

igenom skulle polisens inskridande mot fylleriförseelserna kunna bliva betydligt mera omfattande än för närvarande. En given begränsning komme dock alltid att finnas till följd av den begränsade tillgången på polispersonal och förvaringsrum för de anhållna. — En sådan utsträckning av polisens befogenhet torde emellertid icke överensstämma med den allmänna rättsuppfattningen. Det torde nämligen innebära ett för långt gående ingripande i den personliga friheten att låta polisen arrestera var och en, som uppträder å allmän plats i sådant tillstånd att av hans åtbörder eller orediga sinnesförfattning synbarligen märkas kan, att han är drucken. Härigenom skulle alla fylleriförseelser i ett mycket betydelsefullt avseende likställas med grövre brott, vilket icke kan vara rimligt eller berättigat. Vad ovan anförts om behovet av strängare straffbestämmelse mot dem, som i fylleri förnärma andras fred eller säkerhet eller eljest störa den allmänna ordningen, bör emellertid föranleda till en sådan omarbetning av 1841 års förordning, att polisen äger lagstadgad befogenhet att i alla dylika fall anhålla den skyldige. Uttrycket 'förnärma andras fred eller säkerhet' synes nämligen icke vara tillräckligt omfattande utan bör kompletteras, så att därav otvetydigt framgår, att var och en, som i fylleri stör den allmänna ordningen, kan anhållas. Polisen är naturligtvis på grund av sin allmänna uppgift skyldig att inskrida i sådana fall, liksom eljest för avstyrande av oordningar, och bör ju även anses befogad att anhålla den, som icke på annat sätt kan förmås att upphöra med sitt ordningsstörande beteende, men i lagen saknas uttryckligt stöd härför. Genom en omarbetning av bestämmelserna i enlighet med vad här anförts skulle ifrågavarande stadgande bliva i huvudsak överensstämmande med motsvarande föreskrifter i den norska lagen av den 9 mars 1918. Enligt denna må, när någon i berusat tillstånd stör allmän fred och ordning eller den lovliga samfärdseln, förolämpar andra eller vållar fara för sig själv eller andra, polisen taga honom i fängsligt förvar, till dess han blivit nykter.»

Efter ett utttalande om den redan lagfästa utvidgningen av interneringslagens tillämplighetsområde yttras slutligen i polismästarens skrivelse:

»Enligt den norska lagen kan den, som gjort sig skyldig till fylleri, ådömas fängelse intill tre månader, om han förut under det sista året tre gånger straffats för fylleri. Han kan emellertid även dömas till tvångsarbete eller internering i kuranstalt, i vilket fall fängelsestraffet helt eller delvis bortfaller. — I vilka fall itererad fylleriförseelse bör medföra tillämpning av lagen om internering av alkoholister kan naturligtvis icke avgöras utan närmare utredning, därvid hänsyn måste tagas även till möjligheterna att bereda anstaltsvård. Principiellt sett torde emellertid huvudvikten böra läggas icke så mycket på antalet åtalade förseelser inom en viss tidrymd, utan på den omständigheten, att vederbörande styrkts vara hemfallen till dryckenskap.»

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, som i ärendet hört, bland andra, poliskammaren i Göteborg, anser det tvivelaktigt, huruvida en höjning av straffsatsen skulle komma att i större utsträckning medföra minskning i antalet fylleriförseelser. Dock torde kunna antagas, att särskilt på landsbygden och i fråga om personer, som mera tillfälligt berusade sig, en dylik skärpning av straffet skulle hava en gynnsam inverkan. Med hänsyn härtill och på grund av penningvärdets fall anser länsstyrelsen en höjning av bötesstraffet för fylleriförseelser vara att förorda, varvid lämpligen minimum syntes böra sättas till 15 kronor och maximum till 100 kronor. Därjämte ifrågasättes, huruvida icke särskild högre straffskala borde bestämmas för upprepad förseelse.

Att en skärpning av straffet för fylleri, på sätt riksdagen ifrågasatt, bör äga rum finner jag påkallat dels på grund av penningvärdets fall och dels av hänsyn till den starka känsla, med vilken det nutida samhället reagerar mot förseelser av ifrågavarande art, särskilt då de ske vanemässigt eller under sådana omständigheter, att andras liv eller hälsa därigenom sättas i fara; och jag finner intet hinder möta mot att en lagändring, inskränkt härtill, genomföres oberoende av arbetet för en allmän strafflagsrevision. *Departementschefen.*

Däremot synes mig spörsmålet om de åtgärder, som i övrigt böra vidtagas till bekämpande av det samhällsonda, varom här är fråga, icke nu kunna till definitivt avgörande upptagas. Hittills vidtagna åtgärder härutinnan — frånsett det understöd, som från det allmännas sida lämnats det frivilliga nykterhetsarbetet — hava gått ut på dels försvårande av åtkomsten av starka drycker genom en omfattande rusdryckslagstiftning, dels omhändertagande av den åt dryckenskap hemfallne i syfte av hans återupprättande genom åtgärder sådana som internering, övervakning m. m. Tillräcklig erfarenhet saknas ännu rörande verkan av den genom lagen den 9 juni 1922 skedda utvidgningen av interneringslagens tillämplighetsområde; och enahanda är förhållandet beträffande effektiviteten av den provisoriska lagstiftning rörande olovlig införsel och olovlig befattning i övrigt med spritdrycker och vin samt angående förverkande i visst fall av sådana drycker, vilken innefattas i de till och med den 30 juni 1926 gällande lagarna av den 20 juni 1924.

Även om det torde kunna antagas, att än mera vittgående åtgärder än de hittills försökta skola visa sig erforderliga, därest ifrågavarande problem skall kunna vinna en ur samhällets synpunkt tillfredsställande lösning, lärer emellertid för åstadkommande av en väl avvägd lagstiftning erfordras en mera ingående utredning än den som nu föreligger. Härtill kommer, att, såsom nyss nämnts, någon ytterligare erfarenhet beträffande verkningarna av redan vidtagna lagstiftningsåtgärder torde böra avvaktas. Med hänsyn härtill finner jag mig föranlåten att för det närvarande till Kungl. Maj:ts prövning anmäla allenast frågan om skärpning av straffet för fylleri.

I enlighet med vad jag nu anfört har jag låtit inom justitiedepartementet utarbeta förslag till *lag om ändrad lydelse av 18 kap. 15 § strafflagen*, för vilket förslag jag härmed anhåller att få redogöra.

Den ifrågavarande paragrafen har uppdelats i två moment och vartdera momentet i två särskilda stycken.

I mom. 1 första stycket upptages det nuvarande stadgandet i 18 kap. 15 § ordagrant lika med nuvarande lydelsen utom däri, att straffskalan, som nu omfattar böter från och med 5 till och med 50 kronor, utsträckts till att omfatta böter från och med 5 till och med 100 kronor.

Förändringen innefattar sålunda endast en höjning av bötesskalans maximum. Åtskilliga av de hörda myndigheterna hava visserligen ifrågasatt en höjning även av skalans minimum; men då den normala bötesskalan enligt strafflagen alltjämt kvarstår vid beloppen 5—500 kronor, har jag ansett tillräckliga skäl icke föreligga att nu föreslå någon höjning av straffets minimum. Det torde för övrigt kunna antagas, att den föreslagna höjningen av maximum, om den

varder lag, medför den verkan, att domstolarna allmänt komma att fastställa straffet för fylleri enligt förevarande lagrum till ett högre belopp inom bötesskalan än som nu i allmänhet ådömes för första resan fylleri.

Däremot har jag ansett ett återfall i förseelsen, begånget av den som vanemässigt gör sig skyldig till missbruk av starka drycker, vara av så allvarlig karaktär, att en höjning av straffskalans såväl minimum som maximum bör äga rum. En mera avsevärd skärpning av straffet i detta fall torde komma att verka återhållande på den, som ännu ej förlorat all viljekraft mot frestelsen. Urbota bestraffning anser jag mig dock icke kunna ifrågasätta. Sådan bestraffning skulle nämligen svårligen kunna ådömas i andra fall än då förseelsen så ofta upprepats, att det måste antagas, att den skyldige är så gott som obotligt hemfallen åt dryckenskap; och i sådan händelse torde internering men ej fortsatt straffskärpning vara den riktiga utvägen. Jag tillåter mig sålunda för ifrågavarande fall föreslå en höjning av straffskalan till böter från och med 25 till och med 500 kronor. Stadgande härom har införts i mom. 1 i andra stycket.

Jag har haft under övervägande, huruvida i samband med nämnda stadgande borde i paragrafen införas bestämmelser om rätt för domstolen att förordna om internering. Men då vid interneringslagens utsträckning genom lagen den 9 juni 1922 till det fall, att någon, som är hemfallen åt dryckenskap, blivit under viss tid upprepade gånger dömd till ansvar för fylleri, icke ansetts nödigt att lämna sådan befogenhet åt domstolen eller att meddela bestämmelser om straffets ersättande i vissa fall med internering, har jag funnit de härmed sammanhängande spörsmålen, vilka icke utan en närmare utredning böra företagas till slutlig behandling, utan avsevärd olägenhet kunna anstå för att framdeles upptagas till prövning.

Fylleriförseelsen, sådan den hittills i strafflagen definierats, är ur straffrättslig synpunkt ett sedlighetsbrott, riktat mot den allmänna anständighetskänslan. Om emellertid förseelsen begås under utövning av yrke eller tjänst, som fordrar särskild uppmärksamhet, erhåller densamma, jämte sin sedlighetssårande karaktär, även ett drag av allmänfarlighet, som gör den till ett brott för sig av svårare natur än den enkla fylleriförseelsen. Rättskänslan fordrar, att straffet även anpassas därefter. Dock lärer icke kunna ifrågasättas någon särskild straffskärpning i annat fall än att faran hotar annans liv eller hälsa. Socialstyrelsen har, såsom nämnts, ansett en strängare straffskala böra av nu ifrågavarande anledning tillämpas vid fylleri under yrkesutövning av personer, tillhörande bland andra följande kategorier: förare av automobiler eller andra transportmedel, varvid väl i främsta rummet avsetts järnvägståg och fartyg, ångpanneskötare, spelstyrare och signalgivare vid uppfordringsverk i gruvor, förare vid andra hissanläggningar, personal vid elektriska kraftverk, de, som handhava explosiva varor och giftiga ämnen, samt läkare. En i viss mån likartad förbrytelse, nämligen överdådig framfart med automobil, har i 11 kap. 15 § strafflagen, enligt dess lydelse i lagen den 30 juni 1916, belagts med böter från och med 50 till och med 1,000 riksdaler. Enligt 41 § i förordningen den 15 juni 1923 om motorfordon kan förare av automobil, motorcykel eller traktor-

tåg, om han, vid framförande av fordonet med större hastighet än som i varje fall är medgiven, ådagalagt grov vårdslöshet eller varit berusad eller visat uppenbar likgiltighet för andra människors liv eller egendom, dömas till fängelse i högst tre månader. För fylleri under utövning av yrke eller tjänst, varav annans säkerhet till liv eller hälsa beror, anser jag mig böra föreslå samma straffskala som enligt 11 kap. 15 § eller således böter från och med 50 till och med 1,000 kronor. Stadgande härom har införts i förslagets mom. 2 första stycket.

Att ett brott av denna art bör falla under allmänt åtal, då det är begånget å allmän plats eller eljest å ställe, som enligt 11 kap. 15 § strafflagen anses därmed likställt, synes mig uppenbart. Men annorlunda är förhållandet, då brottet är begånget mot enskild person i hans privata omgivning, såsom då läkare under sjukbesök varit överlastad, så att därigenom patientens liv eller hälsa satts på spel. I dylika fall lärer det ej kunna ifrågasättas, att brottet skall kunna åtalas av allmän åklagare, utan att det av målsäganden angivits till åtal. De bestämmelser rörande åtalsrätten, som i anledning härav bliva erforderliga, hava införts i andra stycket av mom. 2.»

Föredraganden uppläser härefter förslag till *lag om ändrad lydelse av 18 kap. 15 § strafflagen* av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, samt hemställer, att lagrådets yttrande över förslaget måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Siegfried Matz.

Bilaga.

Förslag
till
Lag
om ändrad lydelse av 18 kap. 15 § strafflagen.

Härigenom förordnas, att 18 kap. 15 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

1. Överlastar sig någon av starka drycker så, att av hans åtbörder eller orediga sinnesförfattning synbarligen märkas kan, det han drucken är, och träffas han i sådant tillstånd å ställe, varom i 11 kap. 15 § förmäles, straffes, för fylleri, med böter, högst etthundra riksdaler.

Kommer han åter andra gången eller oftare och framgår av omständigheterna, att han är hemfallen åt dryckenskap, vare straffet böter, ej under tjugufem riksdaler.

2. Är någon under utövning av yrke eller tjänst, varav annans säkerhet till liv eller hälsa beror, överlastad av starka drycker, böte från och med femtio till och med ettusen riksdaler.

Brott, som i detta mom. är sagt, må ej åtalas av allmän åklagare, där ej brottet av målsägande till sådant åtal angives eller det blivit begånget å ställe, varom i 11 kap. 15 § förmäles.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1925.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 6 februari 1925.

Närvarande:

justitierådet SVEDELIUS,
regeringsrådet PALMGREN,
justitierådet CHRISTIANSSON,
justitierådet ALEXANDERSON.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 23 januari 1925, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändrad lydelse av 18 kap. 15 § strafflagen.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av ledamoten å justitiedepartementets lagavdelning, hovrättsrådet Erik Bergendal.

Det antecknades, att lagrådet i sammanhang med föredragningen erhållit del av yttranden, som till Konungen inkommit i anledning av riksdagens skrivelse den 27 maj 1924 (nr 212) angående skärpta bestämmelser i syfte att förebygga trafikolyckor till följd av trafikpersonals förtäring av alkoholhaltiga drycker.

Lagrådet yttrade:

Förslaget innefattar tre särskilda lagändringar: höjning av bötesmaximum för enkel fylleriförseelse från 50 till 100 riksdaler, införande av särskild, avsevärt strängare straffskala vid återfall i fylleri av den, som är hemfallen åt dryckenskap, samt slutligen införande av en ny, ganska komplicerad brottstyp, nämligen fylleri, vare sig å allmän plats eller ej, under utövning av yrke eller tjänst, varav annans säkerhet till liv eller hälsa beror. Samtliga bestämmelserna upptagas i 18 kap. 15 § strafflagen.

Mot den föreslagna fördubblingen av straffmaximum för enkelt fylleri torde så mycket mindre något vara att erinra som genom den år 1922 genomförda reformen av bötesförvandlingsskalan en avsevärd sänkning ägt rum i straffet för de talrika fall, då böterna avtjänas med fängelse. Åsyftas en skärpning i förhållande till vad som gällde år 1920, då den av departementschefen åberopade riksdagsskrivelsen avläts, erfordras alltså ytterligare åtgärd. Och om än, på sätt i vissa i ärendet angivna yttranden framhållits, det omedelbara inflytandet av en skarpare straffreaktion icke kan väntas bliva avsevärt, torde dock en mera indirekt påverkan därav å det allmänna uppfattningssättet icke vara utesluten. För detta syfte torde det vara mest angeläget att, såsom ock

förslaget innebär, särskilt taga sikte på de under mera försvårande omständigheter begångna förseelserna.

Härvid erbjuda sig åtskilliga utvägar. Sålunda kan man, med bibehållande av en enhetlig brottsbeskrivning och följaktligen en för alla fall gemensam straffsats, ytterligare höja straffmaximum. Eller ock kan man stadga förhöjt maximum — eventuellt också minimum — för förseelse begången under försvårande omständigheter och överlämna åt domaren att bedöma frågan om sådana omständigheters förhandenvaro. Slutligen kan man, såsom i förslaget genom bestämmelsen i andra stycket under 1. — samt på visst sätt jämväl genom tillfogandet av styckena under 2. — har skett, söka i lag fixera vissa omständigheter, som skola betinga användningen av en särskild, strängare straffsats.

Mot den sistnämnda utvägen talar onekligen svårigheten att verkställa en dylik fixering så, att den icke i tillämpningen framstår såsom alltför godtycklig. Det vill ock synas som om man i förslaget — för att nu endast tala om andra stycket under 1. — icke lyckats övervinna dessa svårigheter. Med rätta har det befunnits orimligt att utan inskränkning tillämpa strafflagens allmänna återfallsregel med dess tioåriga preskriptionstid på en ringa, endast med böter belagd förseelse sådan som fylleri. Men den använda begränsningen, bestämmelsen att skärpningsregeln skall tillämpas endast mot den, som befinnes hemfallen åt dryckenskap, synes ingalunda lyckligt funnen. Ett sålunda avgränsat straffbud torde huvudsakligen komma att drabba vissa individer, vilka bleve på ett särskilt sätt offentligt brännmärkta av domen, men knappast kunna antagas låta sig därav rättas, medan beträffande dem en vårdsåtgärd synes bättre på sin plats. Däremot skulle straffbudet icke få göra tjänst mot andra personer, som likvisst upprepade gånger inom en kort tid försyndat sig under jämväl eljest försvårande omständigheter, ehuru i dessa fall en allvarligare näpst synes välförtjänt och tillvaron av en skarpare straffregel kunde vara av gynnsam verkan. Dessutom bör erinras, att stadgandet för sin tillämpning kräver utredning i fyllerimålet av en så ömtålig fråga som den, huruvida den tilltalade kan anses hemfallen åt dryckenskap, med den vidlyftiga bevisning och motbevisning, som därav mången gång måste föranledas. Dylika utredningar lära föga lämpa sig för den polisjurisdiktion, varom här är fråga. Det synes kunna förutses, att denna antingen bleve därav högeligen betungad eller ock komme att gå sin gång utan att stadgandet vunne tillämpning. Med oskälig hårdhet kunde därjämte denna utredning och domen komma att drabba en tilltalad, som väl någon gång tillförene, men icke sedan många år tillbaka uppträtt överlastad å allmän plats.

Söker man i stället en annan begränsning i återfallsregelns räckvidd genom att exempelvis stadga avsevärt kortare tid för återfallspreskription, synas fördelarna med en dylik återfallsregel, jämförd med en mera allmänt hållen skärpningsregel, vara ringa och icke uppväga olägenheterna av att andra omständigheter ej vunne tillräckligt beaktande och att utredning måste förebringas om att tidigare fylleristraff — måhända å annan ort — blivit ej blott den tilltalade ådömt, utan även verkställt.

Mot utvägen att med bibehållande av ett enkelt lagbud avsevärt höja straffmaximum över det nu föreslagna, 100 riksdaler, torde kunna anmärkas, att rättspraxis måhända härav skulle kunna missledas i fråga om straffskärpningens innebörd. Härtill bör måhända läggas en erinran att höjningen skulle innebära, att enkel fylleriförseelse, i rak motsats mot vad nu är fallet, belägges med avsevärt högre straffsats än oljud och annat förargelseväckande beteende å allmän plats (11 kap. 15 § strafflagen).

Hellre synes därför böra förordas att stadga ett särskilt straffmaximum, exempelvis det allmänna bötesmaximum, för det fall att förseelsen begåtts under försvårande omständigheter, varunder då naturligtvis även återfall inom kortare tid vore att inbegripa. I lagtekniskt hänseende kan visserligen mot denna anordning anmärkas, att vår allmänna strafflagstiftning icke plägar annat än vid *synnerligen* försvårande omständigheter stadga en särskild högre straffsats, ej heller inom bötesstraffets ram stadga olika straffsatser för olika brottslighetsgrader. Åt dessa betänkligheter synes dock icke böra tillmätas avgörande betydelse.

Med den fylleriförseelse, som beskrives under 2. i förslaget, har såsom redan antytts en ny brottstyp tillskapats. Nu gällande straffbud för fylleri har infogats i strafflagens kapitel om sedlighetsbrott, enär förseelsen betraktats såsom en kränkning av andras sedliga känsla eller i allt fall av deras berättigade anspråk på anständighet och hyfsning i det yttre samlivet. Denna synpunkt har även varit bestämmande för den grad av berördhet av starka drycker, som erfordras för straffbarhet, då det heter: »Överlastar sig någon — — — så, att av hans åtbörder eller orediga sinnesbeskaffenhet synbarligen märkas kan, det han drucken är.» Av samma skäl förutsätter ock lagrummet, att den överlastade uppträder å allmän plats (eller eljest offentligt).

Det nu föreslagna nya straffbudet åsyftar däremot, såsom framgår både av brottsbeskrivningen och straffsatsen, åtminstone i främsta rummet att kriminalisera vissa fall av fylleri ur en helt annan synpunkt, nämligen såsom innefattande en fara för annans liv eller hälsa, och upprätthåller i följd härav ej heller den sist omförmälda förutsättningen för straffbarheten av vanligt fylleri. Dock har ej ansetts lämpligt att bereda straffskydd närhelst någons överlastade tillstånd — enligt vad den som begår förseelsen själv bort inse — innebär särskild farlighet i nyss nämnda riktning. Man har begränsat sig till sådana fall, då förseelsen äger rum under utövning av »yrke eller tjänst, varav annans säkerhet till liv eller hälsa beror». Med detta — i så fall visserligen ej synnerligen exakta — uttryck torde avses yrke eller tjänst av beskaffenhet att i händelse av bristande omsorg, besinning och ansvarskänsla vid dess utövning fara lätteligen uppstår för andras liv eller hälsa. Av det föreslagna stadgandets andra stycke, som för vissa fall gör offentligt åtal beroende av målsägares angivelse, torde vidare framgå, att för straffbarhet ytterligare kräves, att en bestämd person eller bestämd krets av personer verkligen utsatts för en konkret fara, enär väl endast under denna förutsättning någon målsägare finnes. Denna tolkning måste, då brottsbeskrivningen i första stycket är enhetligt given för samt-

liga avsedda fall, äga giltighet jämväl för den händelse förseelsen begås på allmän plats.

Emellertid är det uppenbarligen icke avsett, att de båda momenten i paragrafen i något fall skola komma till tillämpning jämte varandra. Härav följer att, därest den under 2. beskrivna förseelsen begås å allmän plats, det här stadgade straffet skall omfatta jämväl förseelsens brottslighet ur den synpunkt, från vilken den vid annat fylleri straffas enligt 1. Begås den åter annorstädes, lärer få antagas, att avseende ej skall fästas vid nämnda synpunkt, ehuru ingen skillnad i lagbudet gjorts mellan de båda fallen i fråga om vare sig brottsbeskrivning eller straffsats.

De sålunda föreslagna bestämmelserna äro ägnade att framkalla betänkligheter av flera slag. Det synes till en början oegentligt att i strafflagens kapitel om sedlighetsbrott infoga ett straffbud, som för vissa fall huvudsakligen och för övriga fall måhända uteslutande är att anse såsom riktat mot visad vårdslöshet i fråga om annans trygghet till liv och hälsa. Lämpligare plats synes erbjuda sig i 14 kap., därvid visserligen en upplösning av sambandet med själva fylleriförseelsen jämväl borde ske, så att denna vore hemfallen under det nu föreslagna 1 mom., men i 14 kap. särskilt straffbelades den kränkning av tryggheten för kroppslig integritet, som innebäres i att någon i berusat tillstånd företager sig utövning av den med risk för nämnda trygghet förenade verksamheten. I sistnämnda straffbud kunde då jämväl bringas till uttryck, att det avsåge även en mindre stark påverkan av starka drycker än som i 18 kap. 15 § förutsättes, men vilken dock är tillräckligt stark för att framkalla en riskabel nedsättning i självkontrollen. Det i förslaget under 2. använda uttrycket »Är någon — — överlastad av starka drycker» är ägnat att framkalla ovisshet om rätta innebörden i detta hänseende, då å ena sidan det ej överensstämmer med det under 1. använda och inre grunder synas tala för ett strängare krav på nykterhet, men å andra sidan själva kärnordet i beskrivningen »överlasta sig» är gemensamt för båda momenten, medan t. ex. förordningen om motorfordon använder uttrycket »berusad».

Jämväl frånsett hittills gjorda erinringar synes den givna brottsbestämningen föga lycklig, då för straffbarhet kräves, att den överlastade uppträder i utövning av visst yrke eller tjänst. Icke ett bestående tjänsteförhållande, ej heller yrkesmässigheten, utan redan arten av den utövade verksamheten synes böra tilläggas betydelse. Exempelvis skulle förslagets ståndpunkt medföra, att den, som i berusat tillstånd för automobil, skulle drabbas av lagbudet endast i den händelse han vid tillfället i fråga arbetade i sitt yrke eller tjänst såsom chaufför. Fri ginge däremot den, som för tillfället körde blott för sitt nöjes skull eller för att fortskaffa sig och sitt enskilda sällskap, eller som tillfälligtvis skjutsade mot ersättning. Såväl ur social synpunkt som med hänsyn till att särskilt nöjeskörningen, icke minst den nattliga, torde visat sig vara den, vid vilken försyndelser av förevarande slag mest förekomma, synes detta synnerligen otillfredsställande. Att vidare, enligt vad ovan påvisats, straffbarhet inträder först då fara för bestämd person inträtt, synes särskilt i fråga om motorfart, vilket torde vara det mest praktiska fallet, ägnat att väsentligt avtrubba stad-

gandets effektivitet, i synnerhet om man besinnar att redan nu, jämlikt förordningen om motorfordon den 15 juni 1923 § 41, framförande av motorfordon med otillåten hastighet straffas, om föraren är berusad, med böter upp till 1,000 kronor eller fängelse intill tre månader.

Även om de berörda bristerna avlägsnades, bleve det otvivelaktigt en vansklig uppgift att på ett lagtekniskt och praktiskt tillfredsställande sätt infoga ett stadgande med i huvudsak likartat syfte i den allmänna strafflagen. Lagförslagets innebörd är ju att vid sidan av de straffbud, som träda i funktion vid uppsåtligen eller genom vållande förorsakad kroppsskada, skulle med straff beläggas redan ett visst slags vållande till inträde av risk för att sådan skada uppstår. Att sålunda förflytta straffreaktionens inträde till ett tidigare stadium innebär, då det sker i form av ett straffbud i allmänna lagen av i viss mån generell läggning, ett principiellt steg, som lämpligare kommer under övervägande vid en mera omfattande lagreform. Vid sådant förhållande är det desto större anledning att pröva, huruvida ett dylikt generellt lagbud, omfattande varjehanda skiftande situationer och levnadsförhållanden, verkligen är påkallat av något trängande behov. Så synes knappast vara fallet. I fråga om de situationer, som vid förslaget avfattande synas hava främst hållits i sikte, torde kunna sägas, att skydd för den fara, som är i fråga, på mera effektivt sätt beredes eller, där detta ej i tillfredsställande mån redan sker, kan beredas genom straffstadgande i specialförfattning eller ock i annan form än straff. De missförhållanden, på vilka allmänna uppmärksamheten framför allt blivit fästad, torde vara de som förekomma vid motorfart till lands. Även härom torde visserligen gälla, att påföljden återkallande av körkort, vilken jämlikt förordningen om motorfordon § 15 mom. 3 kan drabba den, som i berusat tillstånd för automobil, utgör ett allvarligare hot än bötesstraffet. Emellertid kan ifrågasättas, om ej i förordningen dylikt straff borde stadgas för nämnda förseelse. Är någon berusad vid utövningen av allmän tjänstebefattning, lärer sådan förseelse, där ej 25 kap. 17 § strafflagen kommer till tillämpning, medföra disciplinär åtgärd, vilken särskilt då det gäller tjänsteplikter, på vilkas omsorgsfulla utförande människors liv eller hälsa beror, t. ex. inom järnvägstrafiken, blir av allvarligare art än bötesstraffet. Sålunda tillämpas vid statens järnvägar den regeln att fylleri i tjänsten tredje gången medför avskedande. Liknande disciplinregler komma till användning vid de enskilda järnvägarna. Och även vid anställning eljest i enskild tjänst i sådan befattning, som förslaget avser, torde risken för avsked verka mera återhållande än böteshotet.

Lagrådet föranledes alltså att hemställa, att det senare momentet i förslaget helt och hållet utgår och att i samband därmed överväges lämpligheten att i förordningen om motorfordon införa stadgande om bötesstraff för den som i berusat tillstånd för automobil, ändock att han icke gjort sig skyldig till att framföra den med otillåten hastighet.

Ur protokollet:

A. V. Stenkula.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 februari 1925.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden OLSSON, NOTHIN, HANSSON, LINDERS, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Nothin, anmäler lagrådets den 6 i denna månad avgivna utlåtande över det den 23 januari 1925 till lagrådet remitterade förslag till *lag om ändrad lydelse av 18 kap. 15 § strafflagen.*

Föredraganden anför:

»Beträffande de i det remitterade förslaget under 1 mom. upptagna bestämmelserna har lagrådet lämnat utan erinran den ifrågasatta höjningen av straffmaximum för enkelt fylleri, men funnit sig icke kunna tillstyrka den skärpning av straffet, vilken föreslagits skola inträda vid återfall under vissa omständigheter. Såsom en lämpligare väg att ernå den starkare straffreaktion, som i sistnämnda hänseende må vara påkallad, har lagrådet ifrågasatt införande av ett särskilt straffmaximum för det fall, att fylleriförseelse blivit begången under försvårande omständigheter.

Lagrådets kritik har väsentligen riktats mot den till den föreslagna skärpningsregeln knutna bestämningen, att den för återfall i fylleri tilltalade skall finnas vara hemfallen åt dryckenskap. Tillämpningen av ett dylikt stadgande har antagits kunna bliva osäker och ojämn samt förutsätta en utredning, vars förebringande skulle möta vissa svårigheter i mål av förevarande slag. Till grund för det remitterade förslaget i denna del har legat den uppfattning, att underdomstolarna, på grund av erfarenheten från den ofta förekommande handläggningen av mål om ansvar för fylleri, lätt nog skulle kunna bland personer, vilka tilltalas för upprepad fylleriförseelse, urskilja sådana, som utan fara för misstag kunna anses vanemässigt missbruka rusdrycker. Då påföljden även i dylika fall skulle stanna vid ett bötesstraff — även om det borde sättas högre än för enkel förseelse —, har det föreslagna stadgandet icke synts mig ägnat att ingiva betänklighet. Om tillämpningen härav komme att vara förenad med sådana svårigheter, som framhållits av lagrådet, vore emellertid förslagets genomförande visserligen icke att förorda. Då det, i enlighet med lagrådets uttalande, får antagas, att återfall inom kortare tid kommer att inbegripas under försvårande omständigheter, lärer förslagets syfte väsentligen kunna uppnås även genom ett stadgande av det innehåll, lagrådet angivit. Ehuru ett större utrymme härigenom lämnas för

fri prövning och därmed effektiviteten av lagändringen svårligen kan på förhand beräknas, erhåller en dylik bestämmelse otvivelaktigt en något större räckvidd än det remitterade förslaget. Häremot synes emellertid icke vara något att invända. Jag har därför ansett mig böra tillstyrka, att i stället för den föreslagna bestämmelsen om återfallsstraff införes en särskild straffskala för det fall, att förseelsen blivit begången under försvårande omständigheter. Denna straffskala synes lämpligen kunna upptaga böter från och med tjugufem till och med femhundra kronor.

Lagrådet har avstyrkt införande i 18 kap. 15 § strafflagen av ett särskilt straffbud, riktat mot sådana fall av fylleri, vilka innefatta en fara för annans liv eller hälsa. Lagrådets härvid framförda erinringar synas mig, i den mån de grunda sig därå att det föreslagna stadgandet skulle erhålla sin plats i 18 kap. strafflagen, icke i och för sig kunna vara avgörande. Då mot förslaget invänts, att straffbarheten bestämts med hänsyn, icke till den utövade verksamheten såsom sådan utan till den omständigheten, att den tilltalade tillhör visst yrke eller innehar viss tjänst, må det framhållas, att för den allmänna rättsuppfattningen det dock torde framstå såsom i särskild grad straffvärt, om någon i berusat tillstånd utövar yrke eller tjänst, därav annans säkerhet till liv eller hälsa beror. Emellertid lärer fog icke kunna frånkännas den uppfattning, att frågan om en längre gående ändring i detta avseende icke bör upptagas till behandling annat än i sammanhang med en vidsträcktare reform. Genom upptagande av en särskild straffskala för fylleri under försvårande omständigheter vinnes, om icke full motsvarighet, så dock i stort sett, vad med remitterade förslaget åsyftats. Med hänsyn härtill har jag icke ansett mig böra vidhålla förslaget i denna del. Möjligen kan det visa sig lämpligt, att bestämmelserna i detta ämne utbrytas ur strafflagen och sammanföras med vissa andra hithörande föreskrifter i en särskild författning. Denna fråga lärer komma under prövning vid den fortsatta behandlingen av den framställning från riksdagen, från vilken jag utgått i mitt anförande vid remissen till lagrådet.

Vad angår den av lagrådet ifrågasatta ändringen i 1923 års förordning om motorfordon, torde densamma bliva föremål för övervägande inom kommunikationsdepartementet.

I enlighet med vad jag nu anfört har jag låtit inom justitiedepartementet omarbeta förslaget.»

Föredraganden uppläser härefter det sålunda omarbetade förslaget samt hemställer, att detsamma måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

H. Stefenson.